

รายงานผลการวิจัย

เรื่อง

ผลกระทบของฝายกักเก็บน้ำที่มีต่อเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

ของหมู่บ้านดอนไชย อำเภอปัว จังหวัดน่าน

Economic, Social and Environmental Impacts of Check Dams:

A Case Study of Donchai Village, Pua District, Nan

โดย

ปรีชา วุฒิการณ

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

2554

กิตติกรรมประกาศ

กระแสน้ำที่รुक้าบ้านเมืองลุ่มเจ้าพระยา แล้วถาโถมเข้าสู่กรุงเทพมหานครใน เดือนตุลาคม 2554 นั้น ส่วนหนึ่งไหลล่องมาจากลำห้วย 5 สายในเขตป่าชุมชนศิลาแลง บางส่วนนั้นถูกกัก และยับยั้งเอาไว้แล้ว ด้วยฝาย 98 ฝายของ “กลุ่ม มทบ. รักษาป่าต้นน้ำ” อาจเป็นปริมาณน้ำเพียง 98 ลูกบาศก์เมตร จากจำนวน กว่า 20,000 ล้านลูกบาศก์เมตร น้อยเหมือนเศษธุลี แต่ฝายเล็กๆ ก็ได้ยืนหยัดทำหน้าที่ของมันแล้วโดย สมบูรณ์ คงมีฝายจำนวนมากที่พังทลายเพราะทานแรงปะทะไม่ได้ แต่มันก็สู้สุดฤทธิ์ก่อนที่จะย่อยยับลงไป กับสายน้ำ

เมื่อฟ้าหมดฝนแล้ว “กลุ่ม มทบ.รักษาป่าต้นน้ำ” กับปวงชนชาวบ้านดอนไชย ผู้หวังไกลโอกาส ความสำเร็จ และความศิวิไลซ์ของมหานคร ก็จะเริ่มสร้าง “ฝาย” ขึ้นมาใหม่ด้วยความพยายามและพากเพียร บน ความเชื่อมั่น และจงรักภักดีต่อพระราชดำรัสของพระเจ้าแผ่นดิน

วันหนึ่ง.... วันหนึ่งที่เขาสามารถสร้าง “ฝาย” ได้มากกว่านี้ ชาว กทม. อาจจะทุกข์ระทมน้อยกว่านี้

ขอเพียงท่านเข้าใจว่า “คนทำฝาย” นั้น นอกจากเขาจะทำเพื่อป่า เพื่อสิ่งแวดล้อมแล้ว..... เขาทำเพื่อท่านด้วย

จะไม่มีใครได้รับรู้ถึงความปรารถนาในใจของ “คนทำฝาย” การสร้างฝาย และผลกระทบของฝายเลย หากปราศจากผู้ที่สนับสนุนให้การศึกษาวิจัยนี้สำเร็จ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ คือผู้อำนวยการ ความสะดวกทุกอย่างรวมถึงการให้ทุนในการวิจัย นอกจากนั้นยังมีบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือและเอื้ออารีใน ลักษณะต่าง ๆ แต่ไม่ประสงค์ให้ออกนามอีกหลายท่าน ที่ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ โดยไม่ออกนามตาม เจตนารมณ์ของท่านเหล่านั้น ด้วยสำนึกในพระคุณอย่างแท้จริง

ปรีชา วุฒิการณ์

ตุลาคม 2554

สารบัญ

หน้า

บทที่ 1 บทนำ

1.1) ปัญหา ที่มาของงานวิจัย	1-3
1.2) วัตถุประสงค์ของงานวิจัย	4
1.3) สมมติฐาน	4
1.4) ขอบเขตของงานวิจัย	5
1.5) กรอบแนวคิดในการวิจัย	5
1.6) นิยามศัพท์	6
1.7) ประโยชน์ของงานวิจัย	8
1.8) ลักษณะทางภูมิศาสตร์และประวัติของหมู่บ้านดอนไชย	9-14

บทที่ 2 การสร้างฝายกักเก็บน้ำและชะลอความชุ่มชื้น

2.1) ขั้นตอนการสร้าง	15-19
2.2) วิธีการสร้างฝายชนิดต่าง ๆ	20
2.2.1 ฝายคอนกรีตเสริมเหล็ก	20
2.2.2 ฝายหินก่อปูน	21
2.2.3 ฝายตะแกรง	22
2.2.4 ฝายกระสอบทราย	23
2.2.5 ฝายหินทิ้ง	24
2.3) ชนิดและจำนวนฝายที่จะต้องสร้างและค่าใช้จ่ายในการสร้างฝาย	25-27

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

3.1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	28
3.2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	28
3.3) วิธีการสร้างเครื่องมือ	29
3.4) วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล	29
3.5) วิธีวิเคราะห์ข้อมูล	30

บทที่ 4 ผลการวิจัย

4.1) ลักษณะของชาวบ้านและผู้เข้าร่วมโครงการ	31-33
4.2) ความคิดเห็นของชาวบ้านและผู้เข้าร่วมโครงการที่มีต่อผลกระทบ ของฝายกักเก็บน้ำ	34-39

บทที่ 5 สรุปอภิปรายผลและเสนอแนะ

5.1) สรุป	40
5.1.1) ผลกระทบของฝายกักเก็บน้ำ	41
- ผลกระทบที่มีต่อเศรษฐกิจ	41-44
- ผลกระทบที่มีต่อสังคม	44
- ผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม	44
5.1.2) การบันทึกรูปแบบการทำงานที่แสดงความรับผิดชอบต่อสังคม	45
5.1.3) การรายงานผลให้ผู้สนับสนุนกิจกรรมรับทราบ	45
5.2) อภิปรายผล	45-48
5.3) ข้อเสนอแนะ	48-51

บรรณานุกรม

ภาคผนวก